

به بۆنه‌ی سییه‌مین سالیادی ده‌رچوونی گۆڤاری (پامان)هوه

گۆڤاری پامان، پێزی له ئەقل و زمان و ئەدەبی کوردی گرتووه

د. نەریمان خۆشناو

(زانکۆی سه‌لاحه‌ددین - کۆلیژی په‌روه‌رده‌ی بنه‌په‌تی)

پامان، نه‌ته‌وه‌ییبوونی پاسته‌قینه و ئازادییه فکرییه‌که‌یه‌تی؛ چونکه پامان بووه‌ته سه‌کۆی گشتی ئه‌ندیشه و ئاییدیا و چه‌مکه جیاوازه‌کان، له ژماره‌ی یه‌که‌مه‌وه جاپی نه‌ته‌وه‌ییبوون و خزمه‌تکردنی پاگه‌یاندووه، به‌هۆیه‌وه له‌سه‌ر ئەم پره‌نسییه به‌رده‌وام بووه و نه‌گۆپاوه .

ئەم گۆڤاره به‌هیچ جۆریک تووشی په‌تای شارچیتێ و ته‌نگه‌به‌ری حزیایه‌تی نه‌بووه و خاوه‌نی تیروانییێکی فراوانه به‌رانبه‌ر به‌ته‌واوی ده‌نگ و په‌نگه‌کان، ئه‌گه‌رچی له هه‌ولێری پایته‌خت ده‌رده‌چیت، به‌لام هیچ شوێنه‌وارێکی شارچیتێ پێوه دیاره نییه، له ته‌واوی ژماره‌کاندا، نووسه‌رانی هه‌موو شار و شارۆچکه کوردستانییه‌کان نووسینیان هه‌یه . له (گۆڤاری پامان)دا سنووری ده‌ستکردی نیوان ئایدیۆلۆژیا جیاوازه‌کان و پارچه‌کانی کوردستان (باکوور، باشوور، پۆژه‌لات و پۆژئاوا) به‌ته‌واوی ده‌سپێنه‌وه . بۆ ئەم سه‌کۆیه، ته‌نیا په‌سه‌نایه‌تی، سه‌نگ و قورسایێ نووسین و به‌ره‌م پێوه‌ره، گرنگ نییه نووسه‌ر له کام شار، کام پارچه‌ی کوردستان، یان هه‌لگری کام دیدگه‌ی فکرییه، ده‌رگه‌ی گۆڤاره‌که

گۆڤاری پامان، له لاپه‌ره‌کانی میژووی هاوچه‌رخێ پۆژنامه‌گه‌ری و پووناکبیری کوردیدا ده‌ستکه‌وتیکی پێ له شانازی و سه‌روه‌رییه‌کی که‌م وێنه‌یه، که شایانی گه‌وره‌ترین پێز و ستایشه . له سه‌رده‌می‌که‌دا که که‌شه‌وه‌ی سیاسی و کۆمه‌لایه‌تی به‌رده‌وام له گۆپاندایه و زۆریه‌ی به‌ره‌م و بلۆکراوه ئه‌ده‌بییه‌کان پووبه‌رووی پچه‌ران، سستبوون، یان دابڕانی ته‌واوه‌تی ده‌بنه‌وه، که‌چی گۆڤاری پامان وه‌ک پووباریکی بێ‌وه‌ستان و په‌یمانێکی ئه‌ده‌بییه نه‌پچه‌راو، له هه‌موو (ه)ی مانگی‌که‌دا له واده‌ی خۆی ده‌گاته ده‌ست خۆینه‌ران و تینووانی زانست و ئەده‌ب. ئەم پێک‌خستن و به‌رده‌وامییه ورده، نیشانه‌ی پێزگرتنی قوولی گۆڤاره‌که‌یه له کات، له کاروانی پووناکبیری، له‌و خۆینه‌ره‌ی مانگانه چاوه‌پوانی دیارییه‌کی له‌و جۆره ده‌کات .

کات له پوانگه‌ی گۆڤاری (پامان) زۆر گرنگه، ناهێلێت خۆینه‌ران له چاوه‌پوانیدا بن، له (ه)ی هه‌موو مانگی‌که‌دا و بێ پچه‌ران و به‌به‌رده‌وامی ده‌رده‌چیت، چونکه وه‌ک ده‌لێت: کات وه‌ک شمشێره، ئه‌گه‌ر نه‌یبه‌ری، ده‌ته‌پێت، بۆیه پامان بنه‌مای کاتی له‌سه‌رووی کاره‌کانی داناوه . گه‌وره‌ترین و به‌رزترین تاییه‌تمه‌ندی گۆڤاری

به هه مان گهرمی به سهر هه موو قه له مه برستدار و خاوه ن ئه نديشه كاندا كراوه يه .

ته واوي ته قه لا و تواناييه كانى گۆڤارى پامان له چوارچيويه سته نهرىكى بيلايه نى پروناكبيرى كۆبووه ته وه، كه بريتييه له خزمه تكدنى بى مەرج به م بواره پەسەنانه:

زمانى كوردى: پاراستنى پەسەنايه تى زمان، دهوله مەندكدنى فهرهنگ و بهكارهيتانى دارشتنىكى زانستىيانه .

ئه ده ب و شاتۆ: رهخساندى ديمه نىكى فراوانى بۆ شيعر و پهخه يى شيعرى، چيرۆك، تيكستى شاتۆي و تيؤرييه ئه ده بيه كانى جيهانى .

شارستانيه تى كورد: توؤژينه وهى قوول و ئه كاديمى له سهر ميژوو، فۆلكلۆر، كهله پوور و ناسنامه ي نه ته وه يى، بۆ ئه وهى هه ميشه پۆله كانمان به ديدگه يه كى كوردىيانه و زانستىيانه له كۆي پرسه كان بپوانن و ئاگادارى پابوردو و كهله پوورى كورده واريى خۆيان بن .

سهره پاي هه موو ئه وانەش، پامان شانازى به وه وه ده كات، كه به زمانىكى كوردى پەتسى، زهنگين و پاكر ده نووسريته وه . جيبه جيكردى پښووسىكى تۆكمه، يه كگرتوو و پيؤهر (ستاندارد)، واى كردوو ئه م گۆڤاره نهك ته نيا بلاوكراوه يه كى ئه ده بى، به لكوو ببىته قوتابخانه يه كى گه وري پڙمان و مۆدليلىكى له بار بۆ چۆنيه تى نووسىنى دروست و سهرده ميانه، به جۆرپك ئه م پښووسه ي له م گۆڤاره دا په پره وده كريت، شىوازيكى دروستنوسين و ئه كاديمى و زانستى پيؤه دياره، له كه مترین حالته دا هه له ي پښووسى، يان خالبه ندى، يان پڙمانى ده بينريت، كه ئه مەش وهك قوتابخانه يه كى زانستى و ئه كاديمى سهر ده كريت، جياواز له گۆڤار و بلاوكراوه كانى دى، كه ئه مپۆكه پووبه پووى كيشه ي دروستنوسين ده بنه وه، بۆيه پامان به هوى ئه زمونيان، توانيويانه پڙيه رىكى دروستنوسين بۆ خۆيان دروست بكه ن كه له سهر بنه مايه كى زانستى و ئه كاديمى داهيتراوه، هه ر ئه مەش واى له نووسه ران كردوو تا پاده يه كى باش خۆيان له هه له ي پښووسى و خالبه ندى به دوور بگرن و به سنگىكى فراوانه وه پابه ندى دروستنوسينه كه ي گۆڤارى پامان بن .

ئه م گۆڤاره ته نيا گۆڤارىكى ئاسايى مانگانه نييه، به لكوو ده زگايه كى پوشنبيرى سهر به خۆ، په سه ن و سهر به رزه، كه پڙى له ئه قل، زمان و ئه ده بى كوردى گرتوو، بۆيه به پاي من ناوه كه ي له ميژوى پۆژنامه گه رى كورديدا، به پيتى زپين ده نووسريته وه، هه ر ئه مەش واى كردوو له زانكو و ناوه نده ئه كاديميه كاندا چه ندان توؤژينه وهى زانستى له سهر لايه نه جياواز و جؤراوجؤره كانى (گۆڤارى پامان) ئاماده بكه ن و به گرنگيه وه له پۆلى ئه م گۆڤاره بپوانن .

